३४. प्रतिष्ठानपुराधिपतिसातवाहननृपचरित्रम् ।

अथ प्रसङ्गतः परसमयलोकप्रसिद्धं **सातवाहन**चरित्रशेषमपि किञ्चिदुच्यते–

श्री**सातवाहने** क्षितिं रक्षति पञ्चाशद्वीराः **प्रतिष्ठान**नगरान्तस्तदा वसन्ति स्म । पञ्चाशच्च नगराद्बहिः । इतश्च तत्रैव पुरे एकस्य द्विजस्य सूनुर्दर्पोद्धुरः **शूद्रका**ख्यः समजनि । स च युद्धश्रमं दर्पात्कुर्वाणः पित्रा स्वकुलानुचितमिदमिति प्रतिषिद्धो नास्थात्[1] । अन्येद्युः **सातवाहन**नृपति**र्वापला-खूंदला**दि-पुरान्तर्वर्ति-वीरपञ्चाशदन्वितो द्विपञ्चाशद्धस्तप्रमाणां शिलां श्रमार्थमुत्पाटयन् दृष्टः पित्रा समं गच्छता द्वादशाब्ददेशीयेन शूद्रकेण । केनापि वीरेणाङ्गुलचतुष्टयम्, केनचित्षडङ्गुलान्यष्टौ [वा] शिला भूमित उत्पाटिता । महीजानिना त्वाजानु नीता । इत्यवलोक्य **शूद्रकः** स्फूर्जदूर्जितमवादीत्–भो भो ! भवत्सु मध्ये किं शिलामिमामा मस्तकं न कश्चिदुद्धर्तुमीष्टे ! । तेऽपि सेर्ष्यमवादिषुर्यथा–त्वमेवोत्पाटय, यदि समर्थंमन्योऽसि । शूद्रकस्तदाकर्ण्य तां शिलां वियति तथोच्छालयांचकार यथा सा दूरमूर्ध्वमगमत् । पुनरवादि शूद्रकेण–यो भवत्स्वलंभूष्णुः स खल्विमां निपतन्तीं स्तभ्नातु[2] । **सातवाहना**दिवीरैर्भयोद्भ्रान्तलोचनैरूचे स एव सानुनयम्, यथा–भो महाबल ! रक्ष रक्षास्माकीनान् प्राणानिति । स पुनस्तां पतयालुं तथा मुष्टिप्रहारेण प्रहतवान् यथा सा त्रिखण्डतामन्वभूत् । तत्रैकं शकलं योजनत्रयोपरि न्यपतत् । द्वैतीयीकं च खण्डं नागह्रदे[3] । तृतीयं तु प्रतोलीद्वारे चतुष्पथमध्ये निपतितमद्यापि तथैव वीक्ष्यमाणमास्ते जनैः । तद्बलविलसित[4]चमत्कृतचेताः क्षोणिनेता **शूद्रकं** सुतरां सत्कृत्य पुरारक्षकमकरोत् । शस्त्रान्तराणि प्रतिषिध्य [5]दण्डधारस्तस्य दण्डमेवायुधमन्वज्ञासीत् । [स] च **शूद्रको** बहिश्चरान् वीरान् पुरमध्ये प्रवेष्टुमपि न दत्तवान्, अनर्थनिवारणार्थम् । अन्यदा स्वसौधस्योपरितले शयानः **सातवाहनः** क्षितिपतिर्मध्यरात्रे शरीरचिन्तार्थमुत्थितः पुराद्बहिःपरिसरे करुणं रुदितमाकर्ण्य, तत्प्रवृत्तिमुपलब्धुं कृपाणपाणिः परदुःखदुःखितहृदयतया गृहान्निरगमत् । अन्तराले **शूद्रके**णावलोक्य सप्रश्रयं प्रणतः, पृष्टश्च महानिशायां निर्गमनकारणम् । धरणीपतिरवदद्–यदयं बहिः पुरः परिसरं करुणक्रन्दितध्वनिः श्रवणाध्वनि पथिकीभावमनुभवन्नस्ति, तत्कारणप्रवृत्तिं ज्ञातुं व्रजन्नस्मीति राज्ञोक्ते; **शूद्रको** व्यजिज्ञपत्–देव ! प्रतीक्षपादैः स्वसौधालङ्करणाय पादोऽवधार्यतामहमेव तत्प्रवृत्तिमानेष्यामीत्यभिधाय वसुधानायकं व्यावर्त्य स्वयं रुदितध्वन्यनुसारेण पुराद्बहिर्गन्तुं प्रवृत्तः । पुरस्ताद्व्रजन् दत्तकर्णो **गोदावर्याः** श्रोतसि कञ्चन रुदन्तमश्रौषीत् । ततः परिकरबन्धं विधाय **शूद्रकः** तीर्त्वा यावत्सरितो मध्यं प्रयाति तावत्पयःपूरप्लाव्यमानं नरमेकं रुदन्तं वीक्ष्य बभाषे–भोः ! कस्त्वं किमर्थं च रोदिषीत्यभिहितः स नितरामरुदत् । अतिनिर्बन्धेन पुनः पृष्टः स्पष्टमाचष्ट–भोः साहसिकशिरोमणे ! मामितो निष्काश्य भूपतेः समीपं प्रापय, येन तत्र स्ववृत्तमाचक्षे–इत्युक्तः **शूद्रक**स्तमुत्पाटयितुं यावदयतिष्ट, तावन्नोत्पटति स्म सः । ततोऽधस्तात् केनापि यादसा मा विधृतोऽयं भवेदित्याशङ्क्य, सद्यः कृपाणिकामधो वाहयामास **शूद्रकः** । तदनु शिरोमात्रमेव शूद्रकस्योद्धर्तुः करतलमारोहल्लघुतया तच्छिरः प्रक्षरद्रुधिरधारमवलोक्य **शूद्रको** विषादमापेदानश्चिन्तयति स्म–धिग् मामप्रहर्तरि प्रहर्तारम्, शरणागतघातुकं चेत्यात्मानं निन्दन् वज्राहत इव क्षणं[6] मूर्च्छितस्तस्थौ । तदनु समधिगतचैतन्यश्चिरमचिन्तयत्–कथमिवैतत् स्वदुश्चेष्टितमवनिपतये निवेदयिष्यामीति लज्जितमनास्तत्रैव काष्ठैश्चितां विरचय्य तत्र ज्वलनं प्रज्वाल्य तच्छिरः सह गृहीत्वा यावदुदर्चिषि प्रवेष्टुं प्रववृते, तावत्तेन मस्तकेन निजगदे–भो महापुरुष ! किमर्थमित्थं व्यवसीयते भवता ? । यावदहं शिरोमात्रमेवास्मि सैंहिकेयवत्सदा । तद्वृथा मा विषीद; प्रसीद मां राज्ञः समीपमुपनय इति तद्वचनं निशम्य चमत्कृतचित्तः, प्राणित्ययमिति प्रहृष्टः **शूद्रक**स्तच्छिरः पटांशुकवेष्टितं विधाय प्रातः **सातवाहन**मुपानमत् । अपृच्छदथ पृथिवीनाथः–**शूद्रक** ! किमिदम् ? । सोऽप्यवोचत्–देव ! सोऽयं यस्य क्रन्दितध्वनिर्देवेन रात्रौ शुश्रुवे । इत्युक्त्वा तस्य प्रागुक्तं वृत्तं सकलमावेदयत् । पुना राजा तमेव मस्तकमप्राक्षीद्–भोः !

1 Pa नास्थानात् । 2 B स्खलातु । 3 B °ह्रहे । 4 C विलसितेन । 5 Pa नास्ति पदद्वयमेतत् । 6 B तत्क्षणं ।

कस्त्वं किमर्थं चात्र भवदागमनमिति ?। तेनाभिदधे–महाराज ! भवतः कीर्तिमुभाकर्णि समाकर्ण्य करुणरुदितव्याजेनात्मानं ज्ञापयित्वा त्वामहमुपागमम्, दृष्टश्च भवान्, कृतार्थे मेऽद्य चक्षुषी जाते इति । कां कलां सम्यगवगच्छसि ?–इति राज्ञा पृष्टे, तेनोक्तम्–देव ! गीतकलां वेद्मि । ततो राज्ञ आज्ञया निरवगीतं गीतं गातुं[1] प्रचक्रमे । क्रमेण तद्गानकलया मोहिता सकलापि नृपतिप्रमुखा परिषत् । स च **मायासुर**नामकोऽसुरस्तां मायां निर्माय महीपतेर्महिषीं महनीयरूपधेयामपजिहीर्षुरुपागतो बभूव । न च विदितचरमेतत्कस्यापि । लोकैस्तु शीर्षमात्रदर्शनात्तस्य प्राकृतभाषया **सीपुला** इति व्यपदेशः कृतः । तदनु प्रतिदिनं तस्मिन्नतितुंबरौ मधुरतरं गायति सति श्रुतं तत्स्वरूपं महादेव्या । दासीमुखेन भूपं विज्ञाप्य तच्छीर्षकं स्वान्तिकमानायितम् । प्रत्यहं तमजीगपत् राज्ञी । दिनान्तरे रात्रौ प्रस्तावमासाद्य सद्य एवापहरति स्म तां **मायासुरः** । आरोपयामास च घण्टाविलम्बिनामनि स्वविमाने । राज्ञी च करुणं क्रन्दितुमारेमे–हाऽहं केनाप्यपह्रिये ! । अस्ति कोऽपि वीरः [†]पृथिव्यां यो मां मोचयति । तच्च **खुंदला**भिख्येन वीरेण श्रुत्वा धावित्वा व्योमन्युत्पत्य च तद्विमानस्य घण्टा पाणिना गाढमधार्यत । ततस्तत्प्राणेनावष्टब्धं विमानं पुरस्तान्न प्राचालीत् । तदनु चिन्तितं **मायासुरे**ण–किमर्थं विमानमेतन्न सर्पति ? । यावदद्राक्षीत्तं वीरं हस्तावलम्बितघण्टं ततः[†] खड्गेन तद्धस्तमच्छिदत् । पतितः पृथिव्यां वीरः । स चासुरः पुरः प्राचलत् । ततो विदितदेव्यपहारवृत्तान्तः क्षितिकान्तः पञ्चाशतमेकोनां वीरानादिक्षत्–यत्पट्टदेव्याः शुद्धिः क्रियताम्, केनेयमपहृतेति । प्रागपि **शूद्रकं** प्रत्यसूयापराः ते प्रोचुः–महाराज ! **शूद्रक** एव जानीते अनेनैव [2]तच्छीर्षकमानीतं तेनैव[2] च देवी जह्रे । ततो नृपतिस्तस्मै कुपितः शूलारोपणमाज्ञापयत् । तदनु देशरीतिवशात्तं रक्तचन्दनानुलिप्ताङ्गं शकटे शाययित्वा, तेन सह गाढं बध्वा, शूलायै यावद्राजपुरुषाश्चेलुस्तावत्पञ्चाशदपि वीरास्सम्भूय **शूद्रक**मवोचन्–भो महावीर ! किमर्थमेवं रण्डेव म्रियते भवान् ! । 'अशुभस्य कालहरण'मिति न्यायात् मार्गय नरेन्द्रात्कतिपयदिनावधिम्, शोधय सर्वत्र देव्यपहारिणम्[3], किमकाण्ड एव स्वकीयां वीरत्वकीर्तिमपनयसि । तेनोक्तम्–गम्यतां तर्हि उपराजम्, विज्ञाप्यतामेतमर्थं राजा । तैरपि तथाकृते प्रत्यानायितः **शूद्रकः** क्षितीन्द्रेण । तेनापि स्वमुखेन विज्ञप्तिः कृता–महाराज ! दीयतामवधिर्येन विचिनोमि प्रतिदिशं देवीं तदपहारिणं च[4] । राज्ञा दिनदशकमवधिर्दत्तः । **शूद्रक**गृहे च सारमेयद्वयमासीत्तत्सहचारि । नृपतिरवददेतद्भषणयुगलं प्रतिभूप्रायमस्मत्पार्श्वे मुञ्च, स्वयं पुनर्भवान् देव्युदन्तोपलब्धये हिण्डतां महीमण्डलम् । सोऽप्यादेशः प्रमाणमित्युदीर्यवीर्यवान् प्रतस्थे । भूचक्रशक्रस्तत्कौलेयकद्वन्द्वं शृङ्खलाबद्धं स्वशय्यापादयोरबध्नात् । **शूद्रक**स्तु परितः पर्यट्यमानोऽपि यावत्प्रस्तुतार्थस्य वार्तामात्रमपि क्वापि नोपलेभे, तावदचिन्तयद्–अहो ! ममेदमपयशः प्रादुरभूद्यदयं स्वामिद्रोही मध्ये भूत्वा देवीमुपाजीहरदिति । न च क्वापि शुद्धिर्लब्धा तस्यास्तस्मान्मरणमेव मम शरणमिति विमृश्य दारुभिश्चितामरचयत् । ज्वलनं चाज्वालयद्यावन्मध्ये प्राविशत्तावत्ताभ्यां शुनकाभ्यां देवताधिष्ठिताभ्यां ज्ञातं यदस्मदधिपतिर्निधनं धनायन्नस्तीति । ततो दैवतशक्त्या शृङ्खलानि भंक्त्वा निर्विलम्बं गतौ तौ तत्र यत्रासीच्छूद्रकरचिता चिता । दशनैः केशानाकृष्य **शूद्रकं** बहिर्निष्कासयामासतुः । तेनाप्यकस्मात्तौ विलोक्य विस्मितमनसा निजगदे–रे पापीयांसौ ! किमेतत्कृतं भवद्भ्यामशुभवद्भ्याम् । राज्ञो मनसि विश्वासनिरासो भविष्यति, यत्प्रतिभुवावपि तेनात्मना सह नीताविति । भषणाभ्यां बभाषे–धीरो भव, अस्मद्दर्शितां दिशमनुसर, सरभसं का चिता त्वेत्यभिधाय पुरोभूय प्रस्थितौ तेन सार्द्धम् । क्रमात्प्राप्तौ **कोल्लापुरम्** । तत्रस्थं **महालक्ष्मी**देव्या भवनं प्रविष्टौ । तत्र **शूद्रक**स्तां देवीमभ्यर्च्य कुशस्रस्तरासीनस्त्रिरात्रमुपावसत् । तदनु प्रत्यक्षीभूय भगवती **महालक्ष्मी**स्तमवोचत्–वत्स ! किं मृगयसे ? । **शूद्रके**णोक्तम्–स्वामिनि ! **सातवाहन**महीपालमहिष्याः शुद्धिं वद; क्वास्ते, केनेयमपहृता ? । श्रीदेव्योदितम्–सर्वान् यक्षराक्षसभूतादिदेवगणान् सम्मील्य तत्प्रवृत्तिमहं निवेदयिष्यामि । परं तेषां कृते त्वया बल्युपहारादिप्रगुणीकृत्य धार्यम् । यावच्च ते कणेहत्य बल्याद्युपभुज्य प्रीता न भवेयुस्तावत्त्वया विघ्ना रक्षणीयाः । ततः **शूद्रक**स्तेषां देवतानां तर्पणार्थं कुण्डं विरचय्य होममारेभे । मिलिताः

---

1 B निरवगानगातुं । [†] एतदन्तर्गताः पंक्तयः पतिताः B आदर्शे । 2 एते शब्दा अनुपलभ्याः C प्रतौ । 3 Pa °परिहारेणं । 4 B °पहारिणीं वा ।

सकलदैवतगणाः, स्वां स्वां भुक्तिमभिमुखेन जगृहे । तावत्तद्धोमधूमः प्रसृमरः प्राप तत्स्थानं यत्र **मायासुरो**ऽभूत् । तेनापि परिज्ञाततल्लक्ष्म्यादिष्ट**शूद्रक**होमस्वरूपेण प्रेषितः स्वभ्राता **कोल्लासुर**नामा होमप्रत्यूहकरणाय । समागतश्च वियति **कोल्लासुरः** स्वसेनया समम् । दृष्टश्च दैवतगणैश्चकितं च तैः । ततो भषणौ दिव्यशक्त्या युयुधाते दैत्यैः सह । क्रमान्मारितौ च तौ दैत्यैः । तत **शूद्रकः** स्वयं योद्धुं प्रावृतत् । क्रमेण दण्डव्यतिरिक्तप्रहरणान्तराभावाद्दण्डेनैव बहून्निधनं नीतवानसुरान् । ततो दक्षिणबाहुं दैत्यास्तस्य[1] चिच्छिदुः । पुनर्वामदोष्णैव दण्डयुद्धमकरोत् । तस्मिन्नपि च्छिन्ने दक्षिणांह्रिणोपात्तदण्डो योद्धुं लग्नः । तत्रापि दैत्यैर्लूने वामपदात्तयष्टिरयुध्यत तमपि क्रमादच्छिदन्नसुराः । ततो दन्तैर्दण्डमादाय युयुधे । ततस्तैर्मस्तकमच्छेदि । अथाकण्ठतृप्ता देवगणास्तं **शूद्रकं** भूमिपतितशिरस्कं दृष्ट्वा—अहो ! असद्भुक्तिदातुर्वराकस्यास्य किं जातमिति परितप्य योद्धुं प्रवृत्ताः **कोल्लासुर**ममारयन् । ततः **श्रीदेव्या** अमृतेनाभिषिच्य पुनरनुसंहिताङ्गश्चक्रे **शूद्रकः,** प्रत्युज्जीवितश्च । सारमेयावपि पुनर्जीवितौ । देवी च प्रसन्ना सती तस्मै खड्गरत्नं प्रददौ[2] । अनेन त्वमजय्यो भविष्यसीति च वरं व्यतरत् । ततो महालक्ष्म्यादिदैवतगणैः सह **सातवाहन**देव्याः शुद्ध्यर्थं समग्रमपि भुवनं परिभ्राम्य प्राप्तः **शूद्रको** महार्णवम् । तत्र चैकं वटतरुमुच्चैस्तरं निरीक्ष्य विश्रामार्थमारुरोह । यावत्पश्यति तच्छाखायां लम्बमानमधःशिरसं काष्ठकीलिकाप्रवेशितोर्ध्वपादं पुरुषमेकम् । स च प्रसारितजिह्वोऽन्तर्जलं विचरतो जलचरादीन् भक्षयन् वीक्षितस्तैः । पृष्टश्च **शूद्रकेण**—कस्त्वम् ?, किमर्थं चेत्थं लम्बितोऽसि ? । तेनोक्तम्—अहं **मायासुरस्य** कनिष्ठो भ्राता स च मदनोन्मदिष्णुर्मदग्रजः । **प्रतिष्ठाना**धिपतेः **सातवाहनस्य** महिषीं रिरंसुरपाहरत्**सीता**मिव **दशवदनः** । सा च पतिव्रता तन्नेच्छति । तदनु मया प्रोक्तोऽग्रजन्मा—न युज्यते परदारापहरणं तव ।

विक्रमाक्रान्तविश्वोऽपि परस्त्रीषु रिरंसया । कृत्वा कुलक्षयं प्राप नरकं **दशकन्धरः** ॥ १ ॥

इत्यादि वाग्भिषिद्धः क्रुद्धो मह्यं **मायासुरो**ऽस्यां वटशाखायां टङ्कित्वा मामित्थं व्यडम्बयत् । अहं च प्रसारितरसनः समुद्रान्तः सञ्चरन्तो जलचरादीनभ्यवहरन् प्राणयात्रां करोमि । इति श्रुत्वा **शूद्रको**ऽप्यभाणीत्—अहं तस्यैव महीभृतो भृत्यः **शूद्रक**नामा । तामेव देवीमन्वेष्टुमागतोऽस्मि । तेनोक्तम्—एवं चेत्तर्हि मां मोचयत, यथाहं सह भूत्वा तं दर्शयामि, तां च देवीम् । तेन स्वस्थानं परितो जातुषं दुर्गं कारितमस्ति । तच्च निरन्तरं प्रज्वलदेवास्ति ततस्तदुल्लंघ्य, मध्ये प्रविश्य, तं निपात्य, देवी प्रत्याहर्तव्या—इत्याकर्ण्य **शूद्रक**स्तेन कृपाणेन तत्काष्ठबन्धनानि च्छित्वा तं पुरोधाय, दैवतगणपरिवृतः प्रस्थाय, प्राकारमुल्लंघ्य, तत्स्थानान्तः प्राविशत् । दैवतगणांश्चावलोक्य **मायासुरः** स्वसैन्यं युद्धाय प्रजिघाय । तस्मिन्पञ्चतामञ्चिते स्वयं योद्धुमुपतस्थे । ततः क्रमेण **शूद्रक**स्तेनासिना तमवधीत् । ततो घण्टावलम्बिविमानमारोप्य देवीं दैवतगणैः सत्रा प्रस्थितः **प्रतिष्ठानं** प्रति ।

इतश्च दशमं दिनमवधीकृतमागतमवगत्य जगत्यधिपतिर्ध्यातवान्—अहो ! न मम महादेवी, न च **शूद्रक**वीरो, नापि च तौ रसनालिहौ । सर्वं मयैव कुबुद्धिना विनाशितमिति शोचयन् सपरिच्छद एव प्राणत्यागं चिकीर्षुः पुराद्बहिश्चितामरचयच्चन्दनादिदारुभिः । यावत्क्षणादाशुशुक्षणिं क्षेप्स्यति परिजनश्चितौ तावद्वर्द्धापक एको देवगणमध्यात्समायासीद्व्यजिज्ञपच्च सप्रश्रयम्—देव ! दिष्ट्या वर्द्धसे महादेव्यागमनेन । तन्निशम्य श्रवणरम्यं नरेश्वरः स्फुरदानन्दकन्दलितहृदय ऊर्ध्वमवलोकयन्नाल्लुलोके नभसि दैवतगणं **शूद्रकं** च । अयमपि विमानावदतीर्य राज्ञः पदोऽपतत् ; महादेवी च । अभिननन्द सानन्दं मेदिनीन्द्रः **शूद्रकम्**, राज्यार्धं च तस्मै प्रादित । सोत्सवमन्तर्नगरं प्रविश्य श्रुत**शूद्रक**चारुचरितः समं महिष्या राज्यश्रियमुपबुभुजे महाभुजः ।

इत्थंकारं नानाविधानान्यवदानानि **हाल**क्षितिपालस्य, कियन्ति नाम व्यावर्णयितुं पार्यते । स्थापिता चानेन **गोदावरी**सरित्तीरे महालक्ष्मीः । प्रासादे अन्यान्यपि यथार्हं दैवतानि निवेशितानि तत्तत्स्थानेषु । राज्यं प्राज्यं चिरं

1 'तस्य' नास्ति Pa । 2 B ददौ ।

भुञ्जाने जगतीजानावन्यदा कश्चिद्दारुभारहारकः कस्यचिद्वणिजस्य वीथौ प्रत्यहं चारूणि दारूण्याहृत्य विक्रीणीते स्म । दिनान्तरे च तस्मिन्ननुपेयुषि वणिजा तद्भगिनी पृष्टा–किमर्थं भवद्भ्राताऽद्य नागतो मद्वीथ्याम् ? । तया बभाणे–श्रेष्ठिश्रेष्ठ ! मत्सौदर्यः स्वर्गिषु सम्प्रति प्रति[1]वसति । वणिगभाणत्कथमिव ? । साऽवदत्–कङ्कणबन्धादारभ्य विवाहप्रकरणे दिनचतुष्टयं नरः स्वर्गिष्विव वसन्तमात्मानं मन्यते । तत्तदुत्सवालोकनकुतूहलात् । तच्चाकर्ण्य राजाप्यचिन्तयत्–अहो ! अहं किं न स्वर्गिषु वसामि चतुर्षु दिनेष्वनवरतं विवाहोत्सवमय एव स्थाष्यामीति विचार्य चातुर्वर्ण्ये यां यां कन्यां युवतिं वा रूपशालिनीं पश्यति श्रृणोति स्म वा, तां तां सोत्सवं पर्यणैषीत् । एवं च भूयस्यनेहसि गच्छति लोकैश्चिन्तितम्–अहो ! कथं भाव्यमनपत्यैरेव सर्ववर्णैः स्थेयम् । सर्वकन्यास्तावद्राजैव विवोढा । योषिदभावे च कुतः सन्ततिरिति । एवं विषण्णेषु लोकेषु **विवाहवाटिका**नामनि ग्रामे वास्तव्य एको द्विजः **पीठजादेवी**माराध्य व्यजिज्ञपद्–भगवति ! कथं विवाहकर्मास्मदपत्यानां भावीति ? । देव्योक्तम्–भो वाडव ! त्वद्भवनेऽहमात्मानं कन्यारूपं कृत्वावतरिष्यामि । यदा मां राजा प्रार्थयते तदाहं तस्मै देया; शेषमहं भलिष्ये । तथैव राजा तां रूपवतीं श्रुत्वा विप्रमयाचत । सोऽपि जगाद–दत्ता मया, परं महाराज ! तत्रागत्य मत्कन्योद्वोढव्या । प्रतिपन्नं राज्ञा । गणकदत्ते लग्ने क्रमाद्विवाहाय प्रचलितः । प्राप्तश्च तं ग्रामं श्वसुरकुलं च नृपतिः । देशाचारानुरोधाद्वधूवरयोरन्तराले जवनिका दत्ता । अञ्जलिर्युगन्धरीलाजैर्भृतो लग्नवेलायां तिरस्करिणीमपनीय यावदन्योऽन्यस्य शिरसि लाजान् विकिरीतुं प्रवृत्तौ । तदनु किल हस्तलेपो भविष्यतीति तावद्राजा तां रौद्ररूपां राक्षसीमिवैक्षिष्ट । ते च लाजाः कठिनपाषाणकर्कररूपा राज्ञः शिरसि लगितुं लग्नाः । क्षितिपतिरपि किमपि[2] वैकृतमिदमिति विभावयन् पलायितस्तावत्सा पृष्ठलग्नाऽश्मशकलानि वर्षन्ती प्राप्ता । ततो नरपतिर्नागह्रदं प्राविशन्निजजन्मभूमिम् । तत्रैव च निधनमानश इति । अद्यापि सा **पीठजादेवी** प्रतोल्या बहिरास्ते निजप्रासादस्था । **शूद्रको**ऽपि क्रमेण **कालिका**देव्याऽजारूपं विकृत्य वापीं प्रविष्टया करुणरसितेन विप्रलभ्य तन्निष्कासनार्थं प्रविशन् । पतितस्य तस्य कृपाणस्य कूपद्वारे तिर्यक्पतनाच्छिन्नाङ्गः पञ्चतामानञ्च । महालक्ष्म्या हि वरं वितरणावसरेऽस्मादेव कौक्षेयकात्तव दिष्टान्तावाप्तिर्भवित्रीत्यादिष्टमासीत् । ततः **शक्तिकुमारो** राज्येऽभिषिक्तः सातवाहनायनिः । तदनन्तरमद्यापि राजा न कश्चित्**प्रतिष्ठाने** प्रविशति वीरक्षेत्रे इति ।

अत्र च यदसम्भाव्यं क्वचिदूचे तत्र परसमय एव । मन्तव्यो हेतुर्यन्नासंगतवाग्जनो जैनः ॥

इति श्री**प्रतिष्ठान**कल्पः, प्रसङ्गतः **सातवाहन**चरित्रलेशश्च विरचितः श्री**जिनप्रभ**सूरिभिः ।

चक्रे **प्रतिष्ठान**कल्पः श्री**जिनप्रभ**सूरिभिः । **सातवाहन**भूपस्य कथालेशश्च प्रसङ्गतः ॥

॥ ग्रं० १६६, अ० ९ ॥

1 B 'प्रति' नास्ति । 2 B नास्ति 'किमपि' ।